

Charakteristické rysy a způsoby vedení soudobého vševojskového boje

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálporučíka V. G. Rezničenka, doktora vojenských věd, profesora, zasloužilého vědeckého pracovníka RSFSR, uveřejněný v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ čís. 4/1982.

Boj je taktická kategorie. Je základní formou použití svazků, útvarů a jednotek pozemních vojsk a letectva ke zničení nepřítele. Na tom, jak účinně je veden boj v různých prostorech, závisí úspěch bojové činnosti v operačním a nakonec i ve strategickém měřítku. Proto při studiu problémů přípravy a vedení soudobých operací je nezbytné současně s jinými faktory brát v úvahu i úroveň rozvoje taktiky, hluboce studovat podstatu boje, jeho charakteristické rysy a perspektivy dalšího rozvoje.



Boj jako jediný prostředek k dosažení vítězství představuje organizované ozbrojené střetnutí svazků, útvarů a jednotek (letounů) bojujících stran ke zničení, rozdrčení nebo zajetí nepřítele, dále k obsazení důležitých prostorů (čar, objektů) a jejich udržení. V závislosti na prostorech činnosti může být pozemní, vzdušný a protivzdušný.

Soudobý boj svazků, útvarů a jednotek pozemních vojsk je vševojskový, neboť se ho zúčastní jednotky, útvary a svazky všech druhů vojsk a speciálních vojsk v součinnosti s útvary (jednotkami) letectva a protivzdušné obrany. Jejich společná bojová činnost je souhrnem palby, úderů a manévru, sladěných co do cíle, místa a času k dosažení vítězství v krátké době a s minimálními ztrátami. Zničení nepřítele a vítězství v boji je tak dosahováno mohutnými palebnými údery všech druhů zbraní, rozhodnými a překvapivými údery

všech bojujících vojsk, sil a prostředků, jejich pružným manévrem, krajním vypětím morálních a fyzických sil vojáků.

Teorie a praxe vševojskového boje se neustále rozvíjely. V důsledku hlubokých změn ve zbraních a bojové technice se neustále měnily jeho charakteristické rysy. Závisely především na neustálém růstu úderné síly svazků, útvarů a jednotek, jejich palebné síly a pohyblivosti. Na soudobé úrovni rozvoje výzbroje jsou pro vševojskový boj charakteristické takové rysy, jako vysoká rozhodnost činnosti vojsk stran a manévrovost, krajní vypětí sil stran a rychlý průběh bojové činnosti, náhlé a pronikavé změny situace, různorodost používaných způsobů plnění taktických úkolů ve veškeré bojové činnosti, zvětšení prostorového rozmachu a hloubky bojových úkolů i temp vedení boje.

Základem aktivnosti a rozhodnosti bojové činnosti je možnost rychlého zničení

protistojícího nepřítele jadernými zbraněmi a jinými prostředky ničení, kromě toho i využívání rostoucí pohyblivosti a manévrovosti vojsk.

Rozhodnost se projevuje v cílech boje a způsobech jejich dosažení, v obětavé činnosti vojsk a jejich neochvějně snaze beze zbytku splnit bojový úkol ve všech druzích boje a v jakékoli situaci, v iniciativě, krajní vytrvalosti a houževnatosti. Soudobý boj vyžaduje od vojsk vysokou připravenost, odolnost, organizovanost a kázeň, dovedné používání zbraní a prostředků ničení.

Nejrozhodnější cíl dosahují vojska v útoku. Zejména proto jej sovětské vojenské umění pokládalo a pokládá za hlavní druh bojové činnosti. Použití jaderných prostředků ještě více zvyšuje možnosti vojsk v útoku. Hlavního cíle útočného boje — úplného zničení nepřítele — bude dosahováno v současné době především údery jaderných zbraní a všech palebných prostředků; při vedení bojové činnosti s použitím jen klasických zbraní i rozhodnou činností stále silnějších motostřeleckých a tankových vojsk, které působí v součinnosti s letectvem a vzdušnými výsadky.

Rozhodné cíle má v současné době i obranný boj. Protože obránce má k dispozici jaderné zbraně a silnější palebné prostředky než dříve, může nejen odrazit údery sil nepřítele v převaze a udržet důležité prostory terénu, ale i zcela zmařit jeho útok.

Protože obě bojující strany se budou snažit vést rozhodnou činnost, bude to mít za následek pravděpodobnost častého vzniku střetných bojů. Mohou být vedeny jak v průběhu rozvíjení útoku, tak i v obraně při střetnutí s vklíněnými nepřátelskými vojsky. Rozhodnost ve střetném boji se projevuje ve vedení jaderných a palebných úderů s předstihem, dále v rozhodném rozvíjení hlavních sil a rychlém vybojování iniciativy.

Rozhodnost byla a zůstává charakteristickým rysem všech druhů bojové činnosti Sovětské armády. Proto její vojska jsou vychovávána v duchu vysoké aktivity a rozhodnosti. Zkušenosti z války svědčí o tom, že vítězem v soudobém boji bude ten, kdo je nejen lépe vyzbrojen, ale i efektivněji ovládá svěšené zbraně a techniku, má vyšší morální bojové vlastnosti, projeví větší vytrvalost, houževnatost a odolnost při dosahování cíle. Nerozhodnost a opožděné použití soudobých bojových prostředků i při přijetí opatření k odstranění následků po použití nepřátelských jaderných zbraní mohou podstatně zkomplikovat situaci a stav vojsk a snížit jejich možnosti při plnění bojových úkolů.

Další kvalitativní a kvantitativní rozvoj soudobých druhů zbraní a bojové techniky bude mít za následek růst rozhodnosti boje a zvýšení požadavků na přípravu útvarů a svazků a zdokonalování způsobů vedení vševojskového boje. Základními směry tohoto procesu jsou:

- zvýšení samostatnosti a složitosti obsahu bojových úkolů, které plní vševojskové svazky a útvary,

- narůstání hloubky současného ničení nepřítele a dokonalá součinnost všech vojsk, sil a prostředků v průběhu jeho ničení,

- zvýšení úlohy všech druhů letectva a vzdušných výsadků nejen při rozvíjení úspěchu, ale i při průlomu obrany nepřítele,

- použití stále aktivnějších a manévrových způsobů vedení boje, které zabezpečují zvýšení tempa útoku a odolnosti v obraně.

Vysoká manévrovost soudobého boje je výsledkem používání mohutných prostředků ničení, růstu pohyblivosti vševojskových svazků a útvarů v důsledku jejich úplné motorizace, vysokého stupně mechanizace, kromě toho i nespojitosti fronty v obraně a útoku. Soudobé prostředky ničení umožňují s využitím pružného manévru jadernými prostředky a náloží způsobit těžké ztráty nepřítele na rozhodujících úsecích. Vysoká pohyblivost vševojskových útvarů a svazků umožňuje rychle využívat výsledků jaderných a palebných úderů, vést útok z chodu a rozhodně pronikat do hloubky, manévrovat vojsky podél fronty a z týlu k přednímu okraji k narůstání síly úderů.

O rostoucích možnostech palebného ničení svědčí např. to, že americký oddíl nových raketometů ISRS má 10krát vyšší palebnou sílu než oddíl 203,2mm houfnic. Přitom délka střelby dosahuje 32 km.

Značně vzrostly i manévrovací možnosti vojsk. Do výzbroje byly zavedeny nové tanky a bojová vozidla pěchoty se zdokonalenými technickými parametry nejen v palebné síle, ochraně osádek, ale i v pohyblivosti a zásobě kilometrů. Ze zahraničního tisku je známo, že např. americký tank M-1 může dosáhnout průměrné rychlosti 32 km.h⁻¹ a za 6,1 sekundy zvýšit maximální rychlost až na 70 km.h⁻¹.

Důležitým faktorem, který napomáhá zvýšení manévrovacích možností vojsk, je přizpůsobení tanků k překonávání vodních překážek. Soudobé tanky jsou schopny s patřičným vybavením překonávat široké vodní překážky hluboké 4—5 m.

Zvýšení manévrovacích možností vojsk napomáhají rovněž větší zásoby PHM vezené tanky (na 400—600 km) a zabudování

víceúčelových motorů v obrněné technice. Např. sovětský tank T-72 má takový motor, který může pracovat s využitím jak nafty, tak i petroleje nebo benzínu. To všechno zvyšuje samostatnost činnosti tankových a motostřeleckých útvarů a svazků v odtržení od týlových útvarů a jednotek, zjednodušuje organizaci zásobování pohonnými hmotami v průběhu bojové činnosti.

Nového obsahu manévrovosti, jako charakteristického rysu soudobého boje, se dostalo po širokém zavedení bojových a dopravně bojových vrtulníků, jejichž využití podstatně zvýšilo vzdušnou mobilitu vojsk.

Nové prostředky ozbrojeného zápasu zásadně změnily nejen obsah, ale i cíle manévru a formy jeho vedení.

Široký manévry byl používán i dříve, zejména v letech Velké vlastenecké války. Výhodné podmínky pro manévry v minulosti byly vytvářeny zřídka. Svazky a útvary, které účinkovaly v úzkých pásmech, byly nuceny zpočátku vést čelní úder. K uskutečnění obchvatu nebo obejití bylo nutné prolomit souvislou obranu nepřítele, tj. vytvořit mezeru v jeho sestavě. V současné době je obrana budována se značnými mezerami mezi rajóny obrany a opěrnými body. Použití jaderných zbraní i klasických mohutných soudobých prostředků ničení kromě toho umožňuje v nejkratší době způsobit nepřítele velké ztráty a vytvořit mezeru v jeho bojové sestavě. Vysoká pohyblivost napomáhá rychle využívat výsledků jaderných a palebných úderů a v krátké době přenášet úsilí na směr největšího úspěchu. To tedy znamená, že možnost pro široký manévry jsou nyní vytvářeny od samotného začátku bojové činnosti a nejen při boji v hloubce obrany jak tomu bylo v minulé válce.

Kvalitativně novým druhem je v současné době manévry jadernými a palebnými údery, a to změnou cílů pro prostředky dopravy munice (manévry dráhou letu) nebo jejich přemístěním do určených prostorů k současnému nebo postupnému vedení mohutných úderů na nejdůležitější objekty nepřítele. Vzrostly možnosti a úloha manévru vojsk vzduchem ve spojitosti s rozvojem vojskového letectva a zvětšením doletu letounů a vrtulníků, dále i s manévrem palbou dělostřelectva, které má podstatně větší dálky střelby.

Neustálý růst pohyblivosti vojsk vyžaduje od útvarů a svazků vysoké umění rychle uskutečňovat jakékoli druhy manévru, v krátké době se rozvinout z pochodo- vých do předbojových nebo bojových sestav, včas vést údery vlastními palebnými prostředky, rozhodným způsobem útočit na nepřítele a po jeho zničení rychle přechá-

zet do pochodových proudů a postupovat dopředu s maximálním využitím vlastních pochodových možností. To je jedna z důležitých podmínek dovedného zničení nepřítele i v případě, že má převahu v živé síle a technice.

Na základě perspektiv rozvoje prostředků ozbrojeného zápasu je možné udělat závěr, že manévrovost vojsk a jeho význam budou dále narůstat, zvýší se úloha manévru jadernými údery, palbou i vojsky vzduchem. Budou se zdokonalovat i způsoby vedení boje. Zvýší se manévrovost vojsk při průlomu obrany nepřítele, zvětší se hloubka současného ničení jeho uskupení, ve větší míře se bude používat letectvo, prostředky PVO, bojové vrtulníky a vzdušné výsadky. Vševojskový boj se stane pozemně vzdušným bojem.

Intenzita bojové činnosti je důsledkem snahy obou stran vést aktivní bojovou činnost s rozhodnými cíli. Souvisí s neobyčejnou účinností soudobých zbraní a bojové techniky, které jsou schopny nejen způsobit velké ztráty vojskům, ale i silně ovlivnit morálně psychologický stav vojsk. To se vztahuje jak na jaderné, tak i na klasické zbraně, raketometné systémy, zápalné prostředky a minové výbušné zátarasy.

Je známo, jak ohromné psychologicky působily na německá fašistická vojska první salvy raketometného dělostřelectva ve Velké vlastenecké válce. Soudobé raketometné systémy a další systémy zbraní, nemluvě o jaderných zbraních, desetkrát až stokrát silněji psychologicky působí na člověka. Tato tendence se nemění. Značnou stresovou situací může např. způsobit použití nepřátelských neutronových zbraní nejen v důsledku jejich základního ničivého faktoru — pronikavé radiace, ale i v důsledku neznalosti reálné situace, potíží při identifikaci výbuchů a stanovení stupně reálného působení na lidi, kteří jsou v prostoru výbuchu a v jeho blízkosti. Protože vojáci budou obsluhovat složitější zbraně a techniku, je zřejmé, že v soudobých podmínkách bude zapotřebí k dosažení vítězství v boji kvalitnější bojový výcvik, morálně psychologická příprava vojáků, maximální vypětí jejich fyzických, morálních a duševních sil.

Nová řešení vyžaduje rovněž úkol zvyšování odolnosti a obnovy bojeschopnosti vojsk. Střídání bojové činnosti útvarů v prvním a druhém sledu, i když si uchovává svůj význam, nemůže zcela řešit tento problém. Zkušenosti z lokálních válek svědčí o tom, že v soudobých podmínkách nemají útvary druhého sledu menší ztráty, než první sled, protože vedou aktivní bojovou činnost proti letectvu, aeromobilním

vojskům a vzdušným výsádkám nepříteli. Podobné rozvíjení bojové činnosti se stává objektivní tendencí, se kterou je nutné počítat. Efektivně řešit problém rychlé obnovy bojeschopnosti vojsk je možné způsobem vytváření systému záložních jednotek k doplnění a posílení útvarů, které bojují, dále zdokonalováním způsobů vedení boje, zvětšováním vzdáleností, rozptýlením jednotek a útvarů při přesunu na čáru rozvinutí k útoku, změnou postupnosti rozvíjení do bojové sestavy a změnou samotných bojových sestav. Velký význam pro zvýšení odolnosti vojsk má používání při dokonalejších způsobů ničení nepříteli při průlomu obrany, založených na vysoce efektivních metodách palebného ničení, širokého používání předem nastavených a obcházecích odřadů, letectva a vzdušných výsádek k úderu na raketové a dělostřelecké útvary a další palebné prostředky nepříteli v hloubce současně s úderem motostřeleckých a tankových útvarů prvního sledu, které útočí čelně.

Rychlý průběh boje je podmíněn mohutností a rychlou činností soudobých prostředků ničení, schopností vojsk v krátké době způsobit rozhodné ztráty nepříteli a dokončit jeho zničení vzápětí po jaderných a palebných úderech, ve vysokých tempech rozvíjet úspěch do hloubky. Tendence narůstání časových změn situace a zvyšování tempu postupu vojsk na bojišti se projevovala i dříve.

Změny situace v minulých válkách však probíhaly postupně. Vyplyvá to z toho, že palbou klasických prostředků bylo možné způsobit vojskům jen částečné ztráty, které se zvětšovaly v závislosti na délce trvání boje a v důsledku jeho přenesení do hloubky rozmístění nepříteli. Jinak je tomu dnes. Jaderné zbraně i soudobé klasické prostředky ničení umožňují prakticky okamžitě ničit a vyřadit z boje celé jednotky, útvary a prvky bojové sestavy vojsk současně do celé hloubky jejich uskupení. Rostoucí pohyblivost vojsk umožňuje rychle využívat výsledků těchto úderů, rozvíjet útok ve vysokých tempech, útočit na nepříteli z chodu a rozhodným způsobem pronikat do velké hloubky rozmístěných sil nepříteli.

Tak jako nikdy v takových podmínkách vyvstává otázka boje o získání času. Je možné bez nadsázky říci, že předejít nepříteli v činnosti v soudobém boji znamená vybojovat vítězství. Konkrétní způsoby řešení tohoto důležitého problému jsou různorodé. Prvořadý význam má však stále vysoká bojová pohotovost vojsk. Je to jeden z nejdůležitějších požadavků na přípravu všech svazků a útvarů. Jen za jeho neustálého dodržování je možné zabezpe-

čit úspěšné splnění úkolů v boji, především takových, jako je včasné vedení jaderných a palebných úderů na nepříteli a efektivní využívání jejich výsledků k dokončení jeho zničení.

Vysoká bojová pohotovost vojsk je konkrétní pojem. Vyjadřuje, že svazky a útvary jsou stále připraveny splnit jakékoliv úkoly, které vzniknou v souvislosti se změnou situace: rychle přecházet do rozhodného útoku i nevelkými směšnými odřady, z chodu překonávat jaderné minové zátarasy obránce, ve vysokém tempu překonávat vodní překážky, dovedně vést bojovou činnost v noci, v podmínkách velkých zbrojenišť, závalů a zátop.

Problém získání času je jednou z nejdůležitějších podmínek nejen v útoku a střetném boji, ale i v obraně. K jeho řešení v obranném boji je důležité organizovat palby na nepříteli již na dalekých přístupech a neustále zesilovat palbu při přibližování nepřátelských vojsk k přednímu okraji obrany. Palba dosáhne svého vyvrcholení v době zteče nepříteli. Široké použití různých zátarasů, zřizování léček, dovedná volba obranných postavení s využitím přírodních překážek, maskovací opatření k uvedení nepříteli v omyl o vybudování obrany — tyto a další faktory budou napomáhat tomu, že obránce dokáže získat čas k ženijnímu zesílení obrany, k skutečnému manévru silami a prostředky. To umožní bránit se útoku sil nepříteli, který je v převaze.

Důležitou podmínkou získání času ve všech druzích boje je především umění velitele rychle hodnotit situaci, přijímat rozhodnutí, určovat úkoly, organizovat palbu, součinnost, všestranné zabezpečení a velení v boji.

Soudobý vševojskový boj je veden současně v celé taktické hloubce bojové sestavy v obraně nepříteli, na zemi i ve vzduchu. Zúčastní se ho útvary a jednotky mnohých druhů ozbrojených sil, druhů vojsk a speciálních vojsk. Proto ještě na větším významu nabývá přesná a nepřetržitá součinnost mezi nimi od zahájení do skončení boje. To vyžaduje od všech velitelů a štábů nejen hluboké znalosti bojových možností všech sil a prostředků zasazených v boji, způsobů jejich použití, ale i velké umění sladit a usměrňovat jejich úsilí ve všech prostorech k plnění jednotných úkolů vševojskového boje. Toho je dosahováno vysokou taktickou a vojenskotechnickou přípravou důstojníků, získáním pevných návyků při velení vojskům, výtečným bojovým výcvikem vojáků a poddůstojníků, formováním a rozvíjením jejich vysokých morálních bojových a ideově politických hodnot. Tomu napomáhají: výcho-

va vojáků v duchu hlubokého marxisticko-leninského přesvědčení a vysoké politické uvědomělosti, pevná vojenská kázeň a organizovanost, hluboké chápání své nejvyšší odpovědnosti za obranu vymožeností socialistické vlasti. Tyto požadavky na přípravu vojsk si uchovávají svůj význam i v budoucnosti, neboť s používáním nejnovějších a efektivnějších druhů zbraní zesílí tendence růstu rychlého průběhu vševojskového boje.

Tento rys boje klade větší požadavky na metody jeho organizace a způsoby vedení. Je nutné zdokonalovat a v široké míře používat metody souběžné práce na všech stupních velení, poskytnout větší samostatnost náčelníkům druhů vojsk a služeb při organizaci bojového použití podřízených útvarů a při jejich velení v průběhu boje. Bez jejich iniciativní práce (v rámci přijatého rozhodnutí velitele) je obtížné zabezpečit operativní velení v boji. Výzkumy je nutné usměrnit na upřesnění jednotlivých základních zásad, které umožní rychleji přecházet od jedné skupiny vedení boje k druhé, úspěšně řešit úkoly spolehlivého palebného ničení nepřítele v krátké době.

Rychlé a náhlé změny situace jsou novým charakteristickým rysem soudobého vševojskového boje. Rychlost změny situace závisí na možnostech soudobých zbraní umlčet nebo zničit určené objekty nepřítele v nejkratší době a na rychlosti postupu vojsk.

Náhlá změna situace znamená zásadní kvalitativní změnu sestavy uskupení vlastních vojsk a nepřítele, poměru sil a prostředků, radiční a chemické situace v důsledku rychlého přisunutí záloh, vysazení výsadků, vedení mohutných překvapivých úderů letectva, bojových vrtulníků a dělostřelectva. To bude mít za následek náhlé změny ve způsobech činnosti a přechod od jednoho druhu boje k druhému.

V minulosti, kdy byly souvislé fronty a jednotky, útvary a svazky působily v těsném styku, rozvíjela se bojová činnost rovnoměrně od jedné čáry ke druhé, zejména při průlomu obrany nepřítele. Rychlost změny situace na bojišti v první světové válce závisela hlavně na tempu postupu pěchoty a jejich možnostech realizovat výsledky palebného působení na nepřítele. Na konci druhé světové války závisela na rostoucí síle letectva a dělostřelectva, úderné síle tankových vojsk a motorizované pěchoty a dále na rychlostech jejich postupu.

Základními faktory, na kterých závisí rychlost změny situace v soudobém boji, jsou: použití jaderných zbraní nebo mohutných klasických prostředků ničení, vy-

soká mobilnost vojsk, jejich velká palebná a úderná síla. Souhrnná činnost těchto faktorů může způsobit náhlou změnu situace v průběhu nejen několika hodin, ale i minut a v podmínkách použití jaderných zbraní dokonce několika sekund. Proto vzniká nutnost připravovat vojska k plnění jakýchkoli bojových úkolů v podmínkách neobyčejně rychlých a náhlých změn situace. Velitelé a štáby kromě toho musí ve velmi krátkých lhůtách získat zprávy o změnách v pozemní a vzdušné situaci, správně na ni reagovat a projevovat přitom rozhodnost, iniciativu, tvůrčí přístup a samostatnost.

V důsledku rozvoje bojových vlastností jaderných zbraní a jejich nosičů a zavádění dokonalejších klasických prostředků ozbrojeného zápasu v budoucnosti bude dále narůstat vliv tohoto rysu na průběh vševojskového boje a v souvislosti s tím i význam patřičné přípravy velitelů, štábů a vojsk. Se vši pravděpodobností se značně zkrátí délka trvání a vzroste efektivnost ničení nepřítele, zvýší se úloha vybojování nadvlády ve vzduchu a spolehlivé protitankové a protivzdušné obrany vojsk, umění velitelů, štábů a vojsk dovedné udržovat a rychle obnovovat bojeschopnost vojsk, vést aktivní bojovou činnost omezenými silami a prostředky, rychle přecházet od jednoho druhu boje k druhému.

Dalším novým charakteristickým rysem jsou **různorodé používané způsoby vedení vševojskového boje**. Způsoby vedení boje je chápáno spojování různých druhů boje, kterých využívají svazky a útvary při plnění bojových úkolů. Ze zkušeností vyplývá, že se neustále mění a zdokonalují v důsledku rozvoje materiální základny. Kromě toho způsoby vedení boje závisí také na úkolech stanovených vojskům, podmínkách jejich plnění, bojových možnostech útvarů a svazků, sestavě a charakteru činnosti nepřítele a zvláštěnostech terénu.

V průběhu plnění bojových úkolů v minulých válkách nedocházelo zpravidla k podstatným změnám v popisovaných faktorech. V důsledku toho docházelo k poměrně stálosti způsobů vedení každého konkrétního druhu boje svazky a útvary.

Používání různorodých a neobyčejně efektivních prostředků v soudobém boji, vysoká dynamika a rychlý průběh bojové činnosti, rychlé a náhlé změny situace, možnost přechodu od jedné skupiny prostředků ničení k druhé a k rychlé změně bojové činnosti — to vše má za následek nezbytnost využívání různých způsobů vedení boje. Základem každého z nich jsou tři hlavní prvky:

1. Ničení nepřítele. Při přechodu nepřítel k použití jaderných zbraní jadernými prostředky ve spojení s klasickými zbraněmi a bez použití jaderných zbraní údery vojenského a frontového letectva, palbou dělostřelectva, tanků a PTRS.

2. Manévr vojsky údery letectva a raketových útvarů, palbou dělostřelectva a dalších sil a prostředků.

3. Vedení úderů tankovými, motostřeleckými, vrtulníkovými útvary a jednotkami, vzdušnými výsadbami s cílem využít výsledků jaderného a palebného ničení nepřítel a k dokončení jeho zničení.

Nejdůležitějším vědeckým úkolem je najít nejlepší prostředky ničení a jim odpovídající efektivní způsoby činnosti vševojskových útvarů a svazků k rychlému zničení nepřítele a úspěšnému splnění bojových úkolů v různých podmínkách situace.

Tento nejdůležitější rys soudobého vševojskového boje klade vysoké požadavky na úroveň přípravy velitelů a důstojníků štábů. V současné době, tak jako nikdy dříve, je nutné myslet tvůrčím způsobem a rychle, pracovat iniciativně, směle, rozhodně a s rozumným rizikem. Rostou i požadavky na vojska. Musí dovést ovládat různorodé způsoby vedení vševojskového boje a správně jich používat v závislosti na konkrétních podmínkách situace.

Rozvinutí bojové činnosti na zemi a ve vzduchu, na široké frontě, do velké hloubky a její vedení ve vysokých tempech jsou charakteristickými rysy soudobého vševojskového boje v důsledku podstatného zvětšení bojových možností vojsk a dostřelu prostředků ničení, dalšího rozvoje frontového a vojenského letectva, sil a prostředků PVO. To mělo za následek značné rozšíření prostoru vedení bojové činnosti. Tuto tendenci vyzvedla sovětská vojenská věda již před Velkou vlasteneckou válkou. Na základě toho byla v meziválečném období rozpracována a přijata teorie hlubokého boje a operace. Významným způsobem se osvědčila na bojištích minulé války a uchovávala si svůj význam i v soudobých podmínkách, i když rozmach boje po zavedení jaderných zbraní značně vzrostl.

Tak např. ve druhém a třetím období Velké vlastenecké války útočila střelecká divize v pásmu 1–2 km a bránila pásmo 8–10 km široké a 6–8 km hluboké. Soudobá divize podle Vševojsk 1-1 může útočit v pásmu do 20 km a bránit pásmo až 30 km široké a až 20 km hluboké.

Obrana nepřítele v minulé válce byla umlčována organickými a přidělenými palebnými prostředky divize zpravidla do hloubky 10 km. Přitom nejspolehlivěji by-

lo umlčováno první postavení (2–3 km). Malá hloubka palebného působení byla podmíněna nedostatkem účinných dalekonošných palebných prostředků.

Taktickými raketami, údery letectva a palbou dělostřelectva je možné v současné době ničit objekty nepřítele do značně větší hloubky. Frontové a vojenské letectvo, taktické vzdušné výsadky, předsunuté a jiné odřady jsou schopny působit v celé hloubce taktické obrany nepřítele i daleko za jejími hranicemi. Bojová činnost nyní zahrnuje prakticky současně všechny prvky bojových sestav svazků ve všech druzích boje včetně druhých sledů a záloh a nejen útvary a jednotky na předním okraji a v nejbližší hloubce, jak tomu bylo dříve.

Zvláštní vliv na zvětšení rozmachu vševojskového boje mělo vojskové letectvo, jehož rozvoj v soudobých podmínkách napomáhá širokému používání manévru vojsky s využitím dopravního letectva a vrtulníků. To ve své podstatě vyžaduje rozpracovat problém zdokonalování útoku vedeného ze vzduchu.

Proniknutí vševojskového boje do vzdušného prostoru zákonitě vede k tomu, že jeho neoddelitelnou součástí je protivzdušný boj organických a přidělených sil a prostředků PVO k odražení úderů letectva nepřítele v celém pásmu činnosti svazku (útvary a jednotky). Na efektivnosti vzdušného boje bude ve značné míře záviset průběh a výsledek vševojskového boje v celku.

Při plnění společných bojových úkolů značně roste význam vrtulníků. Současně s úkoly nepřetržitě podpory, obrany pozemních vojsk a průzkumu budou vést intenzivní vzdušné boje s vrtulníky nepřítele a plnit další úkoly v rámci vševojskového boje.

Z toho je možné udělat závěr, že soudobý vševojskový boj je veden současně na zemi a ve vzduchu, na široké frontě, do celé hloubky sestavy nepřítele a ve vysokých tempech. Na rozdíl od minulé války je v současné době souhrn pozemních, vzdušných a protivzdušných bojů, skloubených jediným zámyslem, který směřuje k dosažení společného cíle — splnění bojového úkolu vševojskového svazku (útvary a jednotky).

Zvětšení prostorového vymezení a tempa vedení vševojskového boje za účasti útvarů a jednotek letectva, PVO, vzdušných výsadek a jiných druhů vojsk a speciálních vojsk klade na velitele a štáby zvýšené požadavky na organizaci a vedení boje v neobyčejně složitých podmínkách. Vševojskoví velitelé a štáby jako bezprostřední organizátoři boje musí na jedné straně

hluboce a všestranně znát bojové možnosti a základy bojového použití sil a prostředků PVO, frontového a vojskového letectva, dovedně organizovat a udržovat součinnost mezi pozemními a vzdušnými prvky bojových sestav vojsk, dovedně jim velet v průběhu boje, uskutečňovat opatření k zabezpečení spolehlivého palběného ničení nepřítele, zvláště k umlčení jeho systému PVO, dále opatření bojového a materiálně technického zabezpečení. Velitelé a štáby druhů vojsk a druhů ozbrojených sil musí na druhé straně dobře znát základy vševojskového boje.

Proces organizace zničení nepřítele společným úsilím pozemních a ve vzduchu působících vojsk rovněž vyžaduje, aby vševojskoví velitelé a štáby byli schopni

rychle shromažďovat, studovat a dovedně hodnotit zprávy o situaci na široké frontě a z velké hloubky, včas upřesňovat rozhodnutí a důrazně je uvádět do života.

Velký prostorový rozmach boje, jeho rychlý průběh a manévrovost tento úkol velení velmi ztěžují. Vyžaduje to neustálé zdokonalování metod práce vševojskového velitele a štábu s širokým používáním výpočetní techniky. Specifické požadavky jsou kladeny i na přípravu vojsk. Musí být schopna vést rozhodnou bojovou činnost na velkém prostoru, rychle přecházet od jednoho druhu bojové činnosti k druhým. Podstatně se mohou změnit i způsoby vedení vševojskového boje v souvislosti s růstem úlohy vzdušného sledu v jeho průběhu i výsledku.

Soudobý vševojskový boj je veden kvalitativně novými prostředky ozbrojeného zápasu, které i předurčily jeho charakteristické rysy. Analýza těchto rysů ukazuje, že soudobý boj klade vyšší požadavky na taktickou, vojenskotechnickou, speciální a morálně psychologickou přípravu vojsk, na bojový výcvik, kázeň a fyzickou přípravu vojáků. Vyžaduje od celého důstojnického sboru hluboké vojenskoteoretické znalosti, široký všeobecný rozhled, tvrdí přístup a iniciativu taktickou prozíravost, operačně taktické předvídání, schopnost prognózovat možný průběh bojové činnosti, rozpracovávat a osvojovat si nové a efektivnější způsoby vedení boje.